

(۱۹۱۷-۲۰۰۷)

خانه

چاپ نهم / ویرایش دوم

ترجمه و تألیف:

نیما طالبیان - مهدی آتشی - سیمانی زاده

کتاب ہم: خانہ

تقدیم بہ دکترا علی اکبر صالحی

طالبیان، نیما، ۱۳۶۰ -

خانه/ترجمه و تألیف نیما طالبیان، مهدی آتشی، سیما نبی‌زاده.

مشهد: کتابکده کسری، ۱۳۸۹.

۲۵۶ ص. : مصور (رنگی).

فروست : مجموعه کتب عملکردهای معماری؛ کتاب دهم.

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۰۸۲-۰-۳

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا

موضوع : معماری -- طراحی

موضوع : ساختمان‌ها -- طراحی

موضوع : معماری خانگی -- طرح و نقشه

شناسه افزوده: آتشی، مهدی، ۱۳۶۰ -

شناسه افزوده : نبی‌زاده، سیما، ۱۳۶۰ -

NA۲۷۵۰/ط۱۶خ ۱۳۸۹

کتابخانه ملی ایران

۷۲۰/۲۸۴

۲۱۶۷۳۱۲

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

مجموعه کتب عملکردهای معماری

کتاب دهم: خانه

ترجمه و تألیف: نیما طالبیان، مهدی آتشی، سیما نبی‌زاده

صفحه‌آرایی و آماده‌سازی چاپ: مینو جامی - غزاله عرفانی

چاپ اول تا پنجم : ۱۳۸۸ - ۱۳۹۳

چاپ ششم: پاییز ۱۳۹۵

شمارگان: ۲۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ آستان قدس رضوی

شابک: ۳-۰-۹۲۰۸۲-۶۰۰-۹۷۸

انتشارات: کتابکده کسری

نشانی انتشارات: مشهد فلسطین ۱۴ پلاک ۱۰ تلفن: ۰۵۱ ۳۷۶۷۰۰۱۹

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات محفوظ می‌باشد.

مرکز پخش: کتابکده کسری

تلفن: ۰۵۱ ۳۸۴۳۵۳۱ همراه: ۰۹۱۵ ۵۱۲۴۲۱۹

پیشگفتار

در کتاب های اول، دوم و سوم از این مجموعه (مجموع مسکونی، هتل و مجتمع اقامتی) سه مقوله سکونت در مجتمع های مسکونی، اقامت کوتاه مدت در هتل ها و اقامت میان مدت در انواع مختلف مجتمع های اقامتی مورد بررسی قرار گرفته اند. در این کتاب سعی شده است تا شاخص ترین خانه های منفرد و مستقل که پرکاربرد و اساسی ترین کاربری در شهرها محسوب می شوند، در کنار معروف ترین ویلاهای شخصی که معمولاً موضوعی مناسب برای ظهور ایده هایی آزاد از قواعد و ضوابط شهری می باشند گردآوری شده و مورد بررسی قرار گیرند. بی تردید نگاهی دقیق به قدمت، تاریخچه و سیر تحولات این عملکرد اساسی از دوران معماری مدرن تا به امروز ما را در فهم تغییرات پدید آمده در تعاریف، نیازها و دیدگاه ها در خصوص مسکن و همچنین چگونگی پاسخگویی معماران به تغییراتی از این دست، یاری می رساند.

انتخاب موضوع «خانه» برای کتاب دهم، بنا علم به فراوانی منابع فارسی در خصوص طراحی معماری خانه صورت گرفته است، با این وجود فقدان انسجام و کیفیت نامناسب منابع ترجمه یا گردآوری شده ما را بر آن داشت تا کتابی در حد توقعات امروز دانشجویان و معماران در دسترس مخاطبین قرار گیرد. در این کتاب نیز، همچون سایر آثار این مجموعه نمونه هایی از پیش از آغاز نهضت معماری مدرن تا به امروز گردآوری شده و پیداست با فراوانی نمونه های موفق به اجرا درآمده در خصوص این عملکرد، گردآوری اطلاعات و انتخاب آثار نهایی در مدت زمانی طولانی و با وسواس بسیار صورت گرفته است. بدین ترتیب، در این کتاب سعی شده تا با اولویت آثار شاخص و محوریت مدارک فنی، فهم دقیق تری از اهمیت و چگونگی حل روابط عملکردی در طراحی معماری خانه حاصل گردد. امید است کتاب دهم از مجموعه کتب عملکردی نیز راهنمای مناسبی جهت استفاده متخصصین، معماران و خصوصاً دانشجویان رشته معماری قرار گرفته و ایشان نیز با ارسال نظرات خود ما را در بهبود کمی و کیفی کتبی که از این مجموعه در دست انتشار است یاری رسانند.

بسیار خرسندیم که پس از استقبال فراتر از انتظار و رو به افزایش مخاطبین از این مجموعه - که نخستین مجموعه از کتب موضوعی و عملکردی بوده است - این موضوع مورد استقبال سایر ناشرین نیز واقع شده است. انتشارات کتابکده کسری ضمن استقبال از این رویکرد امیدوار است همواره در این عرصه آثاری جامع، به روز و با کیفیتی متناسب با توقعات خوانندگان در دسترس مخاطبین قرار دهد. کتابکده کسری برخود لازم می داند در این فرصت از همکاری کلیه دوستان و اساتیدی که ما را در گردآوری این مجموعه یاری رسانده اند کمال سپاسگذاری را داشته باشد.

انتشارات کتابکده کسری

بهار ۱۳۹۲

سخن از کمبود منابع تخصصی معماری در ایران سخنی بدیهی و تکراری است. هر چند که دوران سخت و آغازین این عرصه سپری شده و با همت اساتید متخصص و اهل قلم در سال های اخیر شاهد انتشار کتب و مجلات تخصصی معماری بسیاری بوده ایم اما هنوز در مقام مقایسه، کمبود منابع معماری ترجمه شده کتمان ناپذیر می نماید. از آن جاکه فرصت حضور در یک اثر معماری و درک بی واسطه فضای خلق شده برای بسیاری از معماران و دانشجویان ناممکن است، بیشترین شناخت از یک اثر معماری از طریق مشاهده تصاویر و دقت در مدارک فنی آن اثر حاصل خواهد شد، اما نحوه استفاده رایج در میان دانشجویان از تصاویر کتب لاتین معماری سبب شده است تا برخی اساتید در دانشکده ها توجه به این گونه کتب را مانع رشد خلاقیت در دانشجویان بدانند. حال آنکه تنها از طریق این کتب می توان به دگرگونی ها در عرصه معماری، به عنوان مثال تفاوت های معماری ملل گوناگون و تغییرات معماری در طول زمان، پی برد. دگرگونی هایی که بی شک ریشه در بسترهای فکری، فرهنگی و اقلیمی ملل مختلف داشته و در طول زمان سبب پیدایش سبک ها و دوره های متفاوتی گردیده اند.

مجموعه کتب عملکردهای معماری سعی دارد با معرفی آثار معماری به تفکیک عملکرد، گامی متفاوت در عرصه کتب تخصصی معماری بردارد. معرفی آثار شاخص و موفق از یک عملکرد در یک کتاب این امکان را ایجاد خواهد کرد تا خوانندگان علاوه بر آشنایی و مقایسه آثار مشابه بتوانند سیر تحولات این عملکردها را در طول زمان نیز پیگیری کنند. هر کتاب از این مجموعه شامل دو بخش می باشد؛ در بخش اول هر کتاب تعداد بیست پروژه از معماران مختلف، در حد امکان به طور کامل معرفی شده است. هر پروژه شامل یک صفحه متن اصلی است که در آن به معرفی پروژه و معرفی مختصر معمار آن پرداخته شده است. در جهت کوتاه نمودن مطالب در این صفحات از شرح بدیهیات پرهیز و سعی شده است تا ساختار متن نه به صورت صفحات یک کتاب بلکه به شکل مقالاتی کوتاه و مجزا در جهت تحلیل و نقد ایده های طراحی هر پروژه تدوین گردد. در انتهای این صفحات نیز به منظور آشنایی بیشتر خوانندگان سایت اینترنتی و برخی از دیگر آثار معمار درج شده است. در این بخش سعی بر این بوده است تا از تصاویر و مدارک با کیفیت بالا استفاده شود و در صورت عدم دستیابی به چنین مدارکی، پلان ها، نماها یا مقاطع مجدداً ترسیم شده اند. ملاک انتخاب این بیست پروژه از میان سایر پروژه ها، معرفی راهکارها و ایده های نو در هر عملکرد بوده و به همین دلیل تنها به آثار معماران صاحب نام و بین المللی بسنده نشده است.

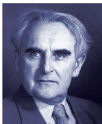
در بخش دوم هر کتاب نیز جهت راهنمایی بیشتر خوانندگان تعدادی پروژه (در این کتاب هشتاد پروژه) به طور مختصر معرفی شده است. همچنین در این بخش با استفاده از رنگ آمیزی برخی مدارک بر نکات حائز اهمیت در هر طرح تأکید بیشتری شده است. «خانه» دهمین کتاب از مجموعه کتب عملکردهای معماری است که در آن نمونه های متنوعی از «خانه های ویلایی» و «خانه های درون شهری» معرفی و بررسی شده است. گفتنی است که پیش از این نیز

فهرست مطالب

پیشگفتار

مقدمه

بخش اول؛ معرفی کامل ۲۰ خانه

۵					
۹					
۱۱					
۱۲	خانه شرودر-ریتولد
گریت ریتولد/اوترخت - هلند/ ۱۹۲۳
01 - Schroder-Rietveld House / Gerrit Rietveld			خانه سلامت لاول
ریچارد نیوترا / لس آنجلس - ایالات متحده / ۱۹۲۷
02 - Lovell Health House / Richard Neutra	۲۰
۲۸	خانه توگندهات
میس ون در روهه/ برنو - جمهوری چک / ۱۹۲۸
03 - Tugendhat House / Mies Van der Rohe			ویلا ساوا
لوکوربوزیه / پوآسی - فرانسه / ۱۹۳۱
04 - Villa Savoye / Le Corbusier	۳۶
۴۶	خانه آبشار
فرانک لوید رایت/ پنسیلوانیا - ایالات متحده / ۱۹۳۵
05 - Fallingwater House / Frank Lloyd Wright			ویلا مایرا
آلوار آلتو / نورمارکو - فنلاند / ۱۹۳۹
06 - Villa Mairea / Alvar Alto	۵۸
۶۸	خانه استال
پیر کوآینگ/ لس آنجلس - ایالات متحده / ۱۹۶۰
07 - Stahl House / Pierre Koeing			خانه اشریک
لویی کان / پنسیلوانیا - ایالات متحده / ۱۹۶۱
08 - Esherick House / Louis Kahn	۷۴
۸۰	پنت هاوس در خیابان بیکمن
پل رودلف / نیویورک - ایالات متحده / ۱۹۷۸
09 - Penthhouse at Beekman Place / Paul Rudolph			خانه بنتی کیدوساکی
تادائو آندو / توکیو - ژاپن / ۱۹۸۵
10 - Kidosaki Concrete House / Tadao Ando	۸۶
۹۴	خانه سن انوفره
چارلز گواتمی/ کالیفرنیا - ایالات متحده / ۱۹۹۴
11 - San Onofre House / Charles Gwathmey			خانه بلیدز
تام مین (مورفوسیس) / سانتا باربارا - ایالات متحده / ۱۹۹۵
12 - Blades Residence / Tom Maine (Morphosis)	۱۰۲
۱۱۰	خانه نامنتانا
اسکوگین، لام و بری/ لاول - ایالات متحده / ۱۹۹۷
13 - Nomentana Residence / Scogin, Elam and Bray			خانه بایرن
ویلیام برودر/ آریزونا - ایالات متحده / ۱۹۹۹
14 - Bayrne Residence / William P. Bruder	۱۱۸
۱۲۴	خانه بردو
رم کولهاس/ بر دو - فرانسه / ۱۹۹۸
15 - Bordeaux House / Rem Koolhaas			خانه موبیوس
دفتر معماری یوان استودیو/ اوترخت - هلند / ۱۹۹۸
16 - Mobius House / UN Studio	۱۳۲
۱۴۰	خانه کنیون
استیون اریلیچ/ لس آنجلس - ایالات متحده / ۲۰۰۰
17 - Canyon Residence / Steven Ehrlich			خانه ساحلی
ریچارد مه یو/ کالیفرنیا - ایالات متحده / ۲۰۰۱
18 - Beach House / Richard Meier	۱۴۸
۱۵۶	خانه تولو
آلوارو لیت سیزا/ پنافیل - پرتغال / ۲۰۰۵
19 - Tolo House / Alvaro Siza			خانه‌ای برای یک عکاس
کارلوس فراتر/ تاراگونا - اسپانیا / ۲۰۰۶
20 - House for a Photographer / Carlos Ferrater	۱۶۴

- ۱۷۵ **01 Logjam House**
Antoine Predock
Rio Blanco, Colorado - USA
2007
- ۱۷۶ **02 Feigin Residence**
Will Bruder Architects
Reno, Nevada - USA
2007
- ۱۷۷ **03 Villa NM**
UN Studio
New York - USA
2007
- ۱۷۸ **04 House in Pego**
Alvaro Siza
Sintra - Portugal
2007
- ۱۷۹ **05 Summer House**
Alvaro Siza
Majorca - Spain
2007
- ۱۸۰ **06 C+V House**
Giovanni Vaccarini Architect
Giulianova - Italy
2006
- ۱۸۱ **07 Holman House**
Durbach Block Architects
Dover Heights - Australia
2006
- ۱۸۲ **08 Planar House**
Steven Holl
Arizona - USA
2005
- ۱۸۳ **09 House on The Hill**
Carlos Bratke
Serra de Mantiqueira - Brazil
2005
- ۱۸۴ **10 Writing with Light House**
Shigeru Ban
New York - USA
2004
- ۱۸۵ **11 A Nail Collector's House**
Steven Holl
New York - USA
2004
- ۱۸۶ **12 Avenal House**
Carlos Castanheira
Avenal - Portugal
2004
- ۱۸۷ **13 Mountain Tree House**
Scogin Merrill Elam Architects
Georgia - USA
2003
- ۱۸۸ **14 Springecture B House**
Shuhei Endo Architects
Shiga Prefecture - Japan
2002
- ۱۸۹ **15 Island House**
Shim-Sutcliffe Architects
St. Lawrence River - Canada
2002
- ۱۹۰ **16 Wall House2**
John Hejduk
Gronibgen - Netherlands
2001
- ۱۹۱ **17 Kuala Lumpur House**
Richard Meier
Kuala Lumpur - Malaysia
2001
- ۱۹۲ **18 Weinstein Residence**
Thompson & Rose Architects
New York - USA
2000
- ۱۹۳ **19 Cordova House**
Legerorta
Mexico D.F. - Mexico
2000
- ۱۹۴ **20 Bruckner House**
Eric J. Cobb
Washington - USA
2004
- ۱۹۵ **21 Reno House**
Legerorta
Nevada - USA
1999
- ۱۹۶ **22 Schall Residence**
Wendell Burnette Architects
Arizona - USA
1999
- ۱۹۷ **23 The Yanni Residence**
Kramer E. Woodard
New Jersey - USA
1999
- ۱۹۸ **24 Leschi Residence**
Olson Sundberg Kundig Allen
Washington - USA
1999
- ۱۹۹ **25 Woods House**
Steven Ehrlich
California - USA
1999
- ۲۰۰ **26 Dallas Residence**
Lake Architects
Texas - USA
1999
- ۲۰۱ **27 Borneo Sporenburg18**
MVRDV Architects
Amsterdam - Netherlands
1999
- ۲۰۲ **28 Y House**
Steven Holl
New York - USA
1999
- ۲۰۳ **29 Rifkind House**
Tod Williams
New York - USA
1998
- ۲۰۴ **30 The Haven**
Paul Uhlmann Architects
Upper Brookfield - Australia
1998
- ۲۰۵ **31 Stabilized Earth Pole**
Gary Marinko Architects
Margaret River - Australia
1998
- ۲۰۶ **32 Palmer Residence**
Rick Joy Architect
Arizona - USA
1998
- ۲۰۷ **33 Neugebauer House**
Richard Meier
Florida - USA
1998
- ۲۰۸ **34 Mountain House**
Elam & Bray
Georgia - USA
1998
- ۲۰۹ **35 Riverbend House**
Hariri & Hariri
Virginia - USA
1998
- ۲۱۰ **36 House at Cap Ferret**
Lacaton Vassal
Arcachon - France
1998
- ۲۱۱ **37 Dodici Jardini**
Moore Ruble Yudell
California - USA
1998
- ۲۱۲ **38 Field House**
Keenen / Riley
New Jersey - USA
1997
- ۲۱۳ **39 The Low Compound**
Jones Studio
Arizona - USA
1997
- ۲۱۴ **40 Townsend Residence**
William P. Bruder
Arizona - USA
1997

- ٢١٥ ————— **41 Studio House**
Olson Sundberg Kundig Allen
Washington - USA
1997
- ٢١٦ ————— **42 Latorre House**
Cunningham Architects
Texas - USA
1997
- ٢١٧ ————— **43 Crescent House**
Foster and Partners
Wiltshire - UK
1997
- ٢١٨ ————— **44 Rachofsky House**
Richard Meier
Texas - USA
1996
- ٢١٩ ————— **45 New York City House**
Tod Williams
New York - USA
1996
- ٢٢٠ ————— **46 Farrell House**
Steven Ehrlich
California - USA
1995
- ٢٢١ ————— **47 Dutch House**
Rem Koolhaas
The Netherlands
1995
- ٢٢٢ ————— **48 Vieira de Castro House**
Alvaro Siza
de Familacao - Portugal
1994
- ٢٢٣ ————— **49 Villa Anbar**
Peter Barber
Dammam - Saudi Arabia
1993
- ٢٢٨ ————— **50 Lee House**
Tadao Ando
Tokyo - Japan
1993
- ٢٢٥ ————— **51 Casa Garau Agusti**
Enric Miralles
Barcelona - Spain
1993
- ٢٢٦ ————— **52 Texas House**
Steven Holl
Texas - USA
1992
- ٢٢٧ ————— **53 Schulman House**
Steven Ehrlich
California - USA
1992
- ٢٢٨ ————— **54 Connecticut House**
Alfredo De Vido
Connecticut - USA
1992
- ٢٢٩ ————— **55 Villa d'All Ava**
Rem Koolhaas
Paris - rance
1991
- ٢٣٠ ————— **56 House HUF**
Ernest Beneder
Blindenmarkt - Austria
1990
- ٢٣١ ————— **57 Zuber House**
Antoine Predock
Arizona - USA
1989
- ٢٣٢ ————— **58 Casa Bianda**
Mario Botta
Ticino - Switzerland
1989
- ٢٣٣ ————— **59 Winton Guest House**
Frank Gehry
Minnesota - USA
1987
- ٢٣٤ ————— **60 Drake House**
Alfredo De Vido
New York - USA
1987
- ٢٣٥ ————— **61 Fuller House**
Antoine Predock
Arizona - USA
1986
- ٢٣٦ ————— **62 Ackerberg House**
Richard Meier
California - USA
1986
- ٢٣٧ ————— **63 House in Higashinada**
Waro Kishi
Kobe - Japan
1977
- ٢٣٨ ————— **64 House VI**
Peter Eisenman
Connecticut - USA
1976
- ٢٣٩ ————— **65 Villa Bianchi**
Mario Botta
Ticino - Switzerland
1973
- ٢٤٠ ————— **66 Korman House**
Louis I. Kahn
Pennsylvania - USA
1994
- ٢٤١ ————— **67 Douglas House**
Richard Meier
Michigan - USA
1973
- ٢٤٢ ————— **68 Bass Residence**
Paul Rudolph
Texas - USA
1970
- ٢٤٣ ————— **69 Green Residence**
Paul Rudolph
Pennsylvania - USA
1969
- ٢٤٤ ————— **70 Fisher House**
Louis I. Kahn
Pennsylvania - USA
1967
- ٢٤٥ ————— **71 Hanselmann House**
Michael Graves
Indiana - USA
1967
- ٢٤٦ ————— **72 Summer House**
Alvar Aalto
Muuratsalo - USA
1953
- ٢٤٧ ————— **73 Farnsworth House**
Mies Van Der Rohe
Illinois - USA
1951
- ٢٤٨ ————— **74 Glass House**
Philip Johnson
Connecticut - USA
1949
- ٢٤٩ ————— **75 Eames House**
Charles and Ray Eames
California - USA
1949
- ٢٥٠ ————— **76 Gropius Residence**
Walter Gropius
Massachusetts - USA
1938
- ٢٥١ ————— **77 Lange & Esters Houses**
Mies Van Der Rohe
Krefeld - Germany
1930
- ٢٥٢ ————— **78 Une Petite Maison**
Le Corbusier
Vevey - France
1924
- ٢٥٣ ————— **79 Storer House**
Frank Lloyd Wright
California - USA
1923
- ٢٥٤ ————— **80 Villa Schwob**
Le Corbusier
La Chaux - Switzerland
1917

مقدمه

می‌کند وجود دارد، معماری خانه به عنوان فضایی که آدمی بیشترین زمان از عمر خود را خصوصاً در کودکی و کهنسالی در آن سپری می‌کند، اهمیتی دو چندان داشته و طبیعی است که عدم پاسخگویی صحیح فضا به نیازهای ساکنین باعث پیدایش مشکلاتی فیزیکی و روحی در شهروندان می‌شود و در نهایت عملکرد آن‌ها در جامعه را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد. هرچند که آگاهی به تمامی این عوامل برای معماران که مهم‌ترین نقش را در ساماندهی فضاهای مسکونی بر عهده دارند شرط لازم برای موفقیت محسوب می‌شود، اما پیداست که معماران به تنهایی قادر به حل مشکلات کیفی فضاهای مسکونی که تاثیر به سزایی در زندگی ساکنین و در نهایت جامعه دارد نبوده و امروزه همکاری تنگاتنگ میان متخصصان علوم مختلف نظیر روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، طراحی شهری، معماری و طراحی داخلی لازمی دیگر برای دستیابی به پاسخ‌هایی کارآمد، سنجیده و اجرایی در این زمینه می‌باشد.

دسته بندی انواع خانه‌ها

اکنون با گسترش ساخت شهرک‌ها و مجتمع‌های مسکونی، خانه‌ها را از لحاظ مقیاس و تعداد خانواده‌های ساکن در آن‌ها می‌توان به سه گروه مسکن انفرادی، آپارتمان و مجموعه مسکونی تقسیم نمود. در کتاب اول از این مجموعه نمونه‌های متعددی از مجتمع‌های مسکونی معرفی شده‌اند و در این کتاب مهم‌ترین نمونه‌های خانه‌های شخصی و انفرادی مورد بررسی قرار می‌گیرند. خانه‌های شخصی را بر اساس موقعیت قرارگیری می‌توان به سه دسته تقسیم نمود؛ خانه‌های شهری، که شرط لازم برای شکل‌گیری شهرها بوده و بر اساس ضوابط شهرداری‌ها در بافت‌های شهری احداث می‌شوند، خانه‌های حومه شهری که توسط اقشار کم درآمد و به صورت غیر اصولی، غالباً در حومه شهرهای بزرگ پدید می‌آیند و خانه‌های ویلایی که توسط قشر مرفه در دل طبیعت و فارغ از ضوابط و مقررات شهری ساخته می‌شوند. معماری خانه‌های شهری همواره تحت تاثیر ضوابط شهری و بافت همسایگی پیرامون آن بوده است، به همین دلیل در طراحی معماری این خانه‌ها چگونگی پاسخگویی معماران به چنین محدودیت‌هایی اهمیت ویژه‌ای می‌یابند.

در این کتاب آثار معرفی شده از معماران صاحب نامی چون «ریتلد»، «میس وندرویه»، «پل رودولف» و «تادائو آندو» خانه‌هایی شهری می‌باشند که در هر یک سعی شده است تا به نحوی پاسخی به محدودیت‌های سایت و ضوابط طراحی داده شده و بنا با محیط پیرامون خود هماهنگ گردد. در نقطه مقابل، خانه‌های ویلایی می‌باشند که معماران در طراحی آنان آزادی عمل بیشتری داشته و در این گروه فرم و حجم بنا اهمیتی دو چندان می‌یابد. به همین دلیل بسیاری از معماران صاحب نام شاخصه‌ها و دیدگاه‌های معماری خود را در قالب چنین ویلاهایی بیان نموده‌اند. دیدگاه‌های مهمی نظیر چگونگی ارتباط بنا با طبیعت (خانه آشپز - فرانک لویه رایت)، اولویت عملکرد بر فرم (ویلا ساوا - لوکوربوزیه) و حداکثر استفاده از تابش خورشید و انرژی‌های طبیعی (ویلای سلامت - ریچارد نیوترا) در این گونه از خانه‌ها به خوبی بیان شده‌اند.

از میان تمامی عملکردهای معماری، «خانه» بلافصل‌ترین و در نتیجه با اهمیت‌ترین فضای مرتبط با آدمی بوده و نخستین فضایی است که در آن مفاهیمی نظیر «کیفیت فضایی» و «تعلق فضایی» تجربه می‌شود. در طول تاریخچه این عملکرد که برابر با تاریخ معماری از زمان استقرار و سکنی‌گزینی بشر تا به امروز می‌باشد، همواره پیوندی ناگسستنی میان «خانه» و «خانواده» برقرار بوده و از خانه به عنوان پایگاهی برای تأمین امنیت و محلی برای برقراری آرامش خانواده به عنوان عنصر نهادهین جامعه یاد شده است. بدین ترتیب و در پی پیدایش تکنولوژی مدرن، انقلاب صنعتی و افزایش یکباره جمعیت در قرن بیستم تغییرات عمده‌ای در نیازها، شیوه زندگی و مفهوم خانواده ایجاد گردید که به طبع این تغییرات، «معماری خانه» نیز دگرگون شده و تعاریف متفاوت و بعضاً متضادی در خصوص آن مطرح گردید. با این وجود تغییرات ساختار فیزیکی اقامتگاه‌ها با توجه به شرایط زمانه، نمی‌تواند خللی بر مفهوم بنیادین خانه وارد کند؛ چرا که سکونت و داشتن خانه، نیاز ذاتی، روانی و همیشگی بشر است و همچون آینه‌ای بازتاب شخصیت، روش زندگی و جهان بینی ساکنانش می‌باشد. در این فرصت به طور مختصر به جایگاه کنونی معماری خانه، دسته‌بندی انواع خانه و نقاط عطف در تاریخچه معماری معاصر خانه‌ها می‌پردازیم.

نقش و جایگاه کنونی معماری خانه

مشکلات مسکن در کشورهای رو به رشد نظیر ایران را می‌توان به دو بخش عمده تفکیک نمود؛ نخست بحران ناشی از کمبود مسکن که به اساسی‌ترین مشکل در کشورهای تبدیل شده است که با افزایش شدید جمعیت و کمبود زمین مواجه‌اند. در این خصوص ساخت مجتمع‌ها و شهرک‌های مسکونی عظیم در کلان‌شهرها و رو آوردن به ساخت صنعتی، تکنولوژی‌های پیش ساختگی و به طور کلی انبوه‌سازی مسکن راهکارهایی اجتناب‌ناپذیر و در حال اجرا می‌باشند. بدیهی است که این چالش‌ها به مرور زمان بحران دیگری را پدید می‌آورند که آن نزول کیفیت در تعریف برنامه فیزیکی، طراحی و ساخت مسکن می‌باشد.

فقدان هویت در بافت‌های مسکونی، از دست رفتن احساس تعلق و مالکیت در مجتمع‌های مسکونی و سرانجام نارضایتی ساکنین از خانه‌هایی تکراری و سلول مانند، همگی ناشی از تزییق کورکورانه و نابخردانه تکنولوژی به معماری و بی‌توجهی معماران و متخصصین به تغییر نیازهای انسان مدرن و خصوصیات اقلیمی و فرهنگی ساکنین می‌باشد. باید توجه داشت که با وجود تغییرات اساسی در انواع مصالح و تکنولوژی‌های ساخت، نیازهای اولیه انسان نظیر میل به آرامش، امنیت و هویت مندی ثابت بوده و خانه‌های امروز در تقابل با ناهنجاری فضای شهری مدرن، تبدیل به آخرین پناهگاه شهروندان شده‌اند. هرچند که امروزه دیگر خانه پناهگاهی برای فرار از خطر بلایای طبیعی و جانوران درنده نمی‌باشد اما انسان مدرن بیش از هر زمانی به خانه به عنوان محیطی شخصی و فارغ از اضطراب، سرعت و هیجان زندگی روزمره نیاز دارد. از آن جا که ارتباط تنگاتنگی میان انسان و محیط مصنوعی که در آن فعالیت

زیبایی شناسی فرم و پیچیدگی عملکرد در طراحی خانه

جنگ های جهانی اول و دوم منفعت های بیشماری را در زمینه های سیاسی، اقتصادی و از همه مهم تر فرهنگی از آن ایالات متحده آمریکا نمود. در طول دوران جنگ جهانی دوم بسیاری از هنرمندان عرصه های گوناگون نظیر نقاشان، نویسندگان، سینماگران و معماران از اروپا به این کشور پناه بردند و بدین ترتیب نه تنها از مصائب جنگ در اروپا در امان ماندند، بلکه از قید بار سنگینی که تمدن کهن اروپا بر شانه هایشان نهاده بود آزاد گشته و به نوآوری در سرزمینی بکر و به دور از ملاحظات سنتی، کلاسیک و نخ نما پرداختند؛ از آن جمله می توان به بزرگانی چون «لوکوربوزیه»، «میس وندرووه»، «لویی کان» و «آلوار آلتو» اشاره نمود که هرگز قادر نبودند به تنهایی و در سرزمین های مادریشان سمفونی معماری مدرن را بدین موزونی تنظیم کنند. تاریخ معماری خانه های مدرن در آمریکا چکیده تاریخ معماری قرن گذشته است، چرا که در این دوران تمامی معماران صاحب نام، ایده ها و گرایشات نوین خود را ابتدا در خانه های شخصی یا مساکن جمعی مطرح نموده و سپس به دیگر زمینه ها سرایت می دادند. بدین ترتیب تنوع و نوآندیشی آشکار در این بناها حاصل ترکیب پتانسیل های فراوان معماری خانه های آمریکایی است با اصول و ایده های اساتیدی که از دیگر نقاط جهان به آمریکا پناه برده بودند.

اما در اروپا شرایط به گونه ای دیگر بود و بسیاری از کشورها نیمه اول قرن را در جستجوی حل مشکلات ناشی از جنگ های جهانی سپری نمودند. رکود اقتصادی از تعداد کارفرمایان متمول کاسته و بر شمار اقشار کم درآمد افزوده بود و تهیه مسکن حداقل برای آنان را دغدغه اصلی دولت و معماران ساخته بود. در دهه های آغازین قرن بیستم عقاید معماری نظیر «آدولف لوس» که استفاده از تزئینات در معماری را به مثابه جنایت قلمداد می نمود و همچنین آثار معماری نظیر «گائودی» در اسپانیا، «ریتولد» در هلند و «فرانک لوید رایت» در آمریکا زمینه ساز مطرح شدن عقاید «لوکوربوزیه» در باب معماری مدرن گردید. در سال ۱۹۲۳ «لوکوربوزیه» کتابی را با عنوان «به سوی یک معماری نوین» منتشر نمود. وی در این کتاب با شور فراوان به شگفتی های صنعت و استاندارد شدن اشاره کرده و بیان نموده است که بناها نیز مانند سایر تولیدات صنعتی از جمله اتومبیل، باید با استفاده از عناصر پیش ساخته تولید شوند. وی با این ایده و با تدوین اصول پنجگانه معماری مدرن، به صراحت خانه را به مثابه ماشینی برای زندگی عنوان نمود و بدین ترتیب زیبایی شناسی فرم خانه را در چالشی طولانی مدت فرو برد. این ادعا که بسیار خشن و تک بعدی به نظر می رسید بعدها مورد انتقاد شدید قرار گرفت، اما باید توجه داشت در دورانی که فرانسه از کمبود پانصد هزار واحد مسکونی برای آوران پس از جنگ رنج می برد، این دیدگاه بسیار متناسب با نیازهای روز اروپا بوده است. دیدگاهی که توجه بسیاری از معماران را به سوی اهمیت پیش ساختگی و تولید انبوه مسکن در جهت کوتاه کردن زمان ساخت و کاهش چشم گیر هزینه ها معطوف نمود.

پس از فروکش کردن مشکلات ناشی از کمبود مسکن و التهابات پس از جنگ توجه بسیاری از معماران که از معماری سبک بین المللی و تکرار ماشین وار بناها در اقصی نقاط جهان حمایت می کردند به سمتی دیگر گراییده شد. اهمیت هم خوانی معماری با طبیعت و بسترهای فرهنگی و اقلیمی بنا به عنوان موضوعات مطرح در معماری مورد توجه قرار گرفت و آثار ارزشمند فراوانی با این رویکرد طراحی و

اجرا شدند. از این نمونه آثار می توان به «خانه آلبرت فری» (۱۹۴۶) اشاره نمود که آن را جهت سکونت خود و در میان طبیعت خشن صحرای آمریکا طراحی کرده بود. همچنین در اروپا نیز «آلوار آلتو» سعی در پیوند میان اصول معماری مدرن با مصالح و خصوصیات اقلیمی کشورش، فنلاند داشت که نمونه موفقی از این آثار «خانه مایرا» (۱۹۳۹) می باشد. بعدها «لوکوربوزیه» نیز در طراحی «ویلا شودان» (۱۹۵۱) در هندوستان به خصوصیات خاص فرهنگی و اقلیمی بنا توجه ای ویژه نشان داد. از جمله گرایشات معماری مدرن متاخر می توان به خانه های ویلایی و مجتمع های مسکونی طراحی شده توسط «پل رودولف» اشاره نمود که در آن ها چگونگی ترکیب احجام، صفحات و مصالح مدرن نظیر بتن و فولاد خانه ها را به بناهایی تندیس گونه شبیه ساخته است.

در دوران پسامدرنیسم نیز خانه های بااهمیتی نظیر «خانه رابرت و نثوری» (۱۹۶۲)، «خانه فرانک گهری» (۱۹۷۸) و آثار «مایکل گریوز» به اجرا درآمدند که چندان مورد استقبال دیگر معماران قرار نگرفتند. در آثار پنج معمار نیویورکی نیز خانه های متفاوتی نظیر خانه شماره شش (۱۹۷۵) اثر «پتر آیزنمن» و ویلاهای «ریچارد میر» که ترکیبی هوشمندانه از شیشه و صفحاتی سفید رنگ می باشند حائز اهمیت می باشند. همچنین می توان به تلاش برای پیوند سنت و مدرنیته در آثار معماران شرقی نظیر «تادائو آندو»، «راسم بدران»، «بالکرشناووشی» و «راج روال» اشاره نمود که به خوبی از عهده هماهنگ ساختن بنا با ویژگی های بومی و معماری سنتی کشورهای خود برآمده اند.

در سال های اخیر نیز همچون گذشته، معماری خانه، از اهمیت ویژه ای نزد معماران مطرح و بین المللی برخوردار است و بسیاری از معماران اندیشه های بزرگ خود را در قالب خانه ها و ویلاهایی کوچک بیان می کنند. خانه های اخیر بیانگر این واقعیت اند که همانطور که زیبایی شناسی فرم در دوره های مختلف تاریخی تغییراتی اساسی را تجربه کرده است، با ورود متخصصین از علوم مختلف نظیر روانشناسی، محیط زیست و کنترل انرژی بر پیچیدگی عملکرد در طراحی معماری خانه ها نیز روز به روز افزوده می شود. خانه هایی نظیر «خانه بوردکس» اثر رم کولهاس (۱۹۹۸)، «خانه موبیوس» اثر UN استودیو (۱۹۹۸)، «خانه ساحلی» اثر ریچارد میر (۲۰۰۱) و «خانه لوگارداس» اثر آوارو سیزا (۲۰۰۷) نمونه هایی از مطرح ترین خانه های سال های اخیر می باشند که در این کتاب به بررسی آن ها پرداخته شده است.

امید است این کتاب که در آن یکصد خانه و ویلا مسکونی در فاصله سال های ۱۹۱۷ تا ۲۰۰۸ معرفی شده است راهنمایی مناسب جهت شناخت تاریخچه، پیچیدگی های عملکردی و تغییرات دیدگاه ها در خصوص طراحی خانه باشد و در وسعت بخشیدن دید طراحان به این کوچک ترین نهاد اجتماعی که بخشی از سلامت روحی و حتی جسمی ساکنانش و در مقیاسی دیگر شهروندان و جامعه بدان وابسته می باشد، موثر باشد.

نیما طالبیان. مهدی آتشی. سیما نبی زاده